

Ústav romanistiky Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
Oponentský posudek bakalářské práce

Název práce: Kontexty používání španělských sloves *ser/estar/hay* ("být")

Autorka práce: Adéla Veselá

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Bakalářská práce Adély Veselé analyzuje používání španělských sloves *ser*, *estar* a *hay* u vysokoškolských studentů Filozofické fakulty Jihočeské univerzity s předpokládanou minimální znalostí španělského jazyka na úrovni A1/A2 dle SERR. Vzhledem k tomu, že uvedená tři španělská slovesa zpravidla odpovídají jedinému českému protějšku *být*, nebývá pro české studenty vždy snadné rozlišit, které z nich je kontextově adekvátní. A ačkoliv tato tematika byla již v literatuře reflektována, jedná se o téma nadčasové, jelikož chybovost je v tomto směru přetrvávajícím jevem, k jehož řešení je třeba vyhledávat stále efektivnější výukové strategie. Práce Adély Veselé je tak relevantním příspěvkem jak pro didaktiku španělštiny, tak i pro výzkum akvizice základních syntaktických struktur.

Text tradičně sestává z části teoretické (s. 9–30, kap. 2) a praktické (s. 31–42, kap. 3), je logicky strukturován a tematicky koherentní. V teoretickém bloku autorka nejprve stručně uvozuje slovesný slovní druh a z kontrastivního pohledu výstižně shrnuje, u jakých párů sloves a v jakých kontextech nejpravděpodobněji dochází k zaměňování (*ser-estar* v souvýskytu s adjektivy, *estar-haber* v kontextu udávání polohy). Následně je systematicky představeno každé ze tří zkoumaných španělských sloves, tj., jejich etymologie a způsob užití. Tyto oddíly jsou vypracovány za pomoci širší škály relevantní odborné literatury (např. Černý, Dubský; Corominas, García Santos, Gómez Torrego, Matte Bon) a jejich součástí je i komentář ke způsobu, jakým je vykládáno použití studovaných sloves v učebnicích *Aventura*, *Prisma* a *Fiesta* na úrovni A1/A2, tedy na té, která je požadována jako vstupní pro studium španělského jazyka na FF JU.

Prezentace teoretických poznatků je přehledná, ovšem významnější výhradu mám k výkladu etymologie slovesa *haber*, u nějž bohužel není v souvislosti s jeho posesivním původem dostatečně upozorněno na to, že v jeho důsledku impersonální *hay* nedisponuje podmětem, ale jméno, které se s ním pojí, je ve funkci přímého předmětu. Viz např. DPD RAE, heslo „haber“, bod 4: „Así pues, etimológicamente, esta construcción carece de sujeto; es, por tanto, impersonal y, en consecuencia, el sustantivo pospuesto desempeña la función de complemento directo. Prueba de su condición de complemento directo es que puede ser sustituido por los pronombres de acusativo *lo(s)*, *la(s)*: *Hubo un problema > Lo hubo; No habrá función > No la habrá.*“; nebo také Hispanoteca, článek „Haber con complemento directo“, který čerpá z publikace *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española* Manuela Seca, (1998). Tento nedostatek se pak promítá do poněkud nešťastné formulace na s. 10: „K záměně sloves *estar* a *haber* dochází zejména při udávání polohy a umístění podmětu,“ a má dopad i do praktické části (s. 40–41, viz níže). Na druhou stranu je třeba podotknout, že tato miskoncepce vyplývá z bibliografických titulů autorek Macíkové a Mlýnkové (např. 2005), z nichž je v bakalářské práci hojně čerpáno, a proto za ni nelze přisuzovat plnou odpovědnost diplomandce.

Praktická část (tvořená kap. 3) se opírá o korpus 57 slohových prací studentů hispanistiky na FF JU a klade si za cíl „zanalyzovat, v jakých kontextech studenti jednotlivá slovesa nejčastěji používají, ale i to, zda je používají správně“ (s. 31). Posuzovaná míra znalosti použití uvedených sloves na úrovni A1/A2 je vztahována k *Plan Curricular del Instituto Cervantes*, přičemž je zjištěno, že výše uvedené učebnice *Aventura*, *Prisma* a *Fiesta*, se kterými je ve výuce běžně pracováno, s rámcem *PCIC* v mnohém nekorespondují. Na druhou stranu se ale v práci prokazuje, že studenti znalosti očekávané *PCIC* pro danou úroveň mají (*ser* pro popis hlavních vlastností, povolání či identity, *estar* pro konkrétní lokalizaci, označení stavu a náhodné vlastnosti či v opisných vazbách s participiem a gerundiem, *haber* pro označení existence aj.).

Pokud se jedná o samotné výsledky analýz, z celkem 240 výskytů slovesa *ser*, 107 výskytů slovesa *estar* a 61 výskytů existenciálního *hay* (popř. vazby *hay que* + infinitiv) bylo zjištěno, že k nesprávnému použití došlo pouze jedenkrát v případě záměny slovesa *haber* za *estar* (*En Třeboň *está estación de autobuses*, s. 37) a další tři pochybení se týkala právě existenciální povahy slovesa *hay* (*Hay *las así llamadas Slavnosti Pětilisté Růže* a **Habían días malos, *Habían dolores, enfermedades*, s. 40–41). Jak k tomu tamtéž diplomandka konstatovala, „[n]ejedná se o chybu v užití nesprávného slovesa, ale v jednom z případů se jedná o chybné použití určitého členu a v ostatních dvou případech se jedná o užití nesprávného tvaru slovesa.“ A právě zde je třeba opětovně zdůraznit souvislost s etymologicky danou syntaktickou predispozicí původně posesivního *haber*, které se pojí s akuzativem („mít tam + koho, co“), a proto nemůže docházet ke shodě v čísle mezi přísudkem a jménem, které je v těchto případech ve funkci přímého předmětu a nikoliv podmětu. Toto by tedy bylo třeba reflektovat ve výuce španělštiny jako cizího jazyka, jak ostatně naznačuje i učebnice *Fiesta 1* se svým alternativním překladovým řešením **Hay habitaciones libres?** / **Máte volné pokoje?** (viz s. 27 bakalářské práce), jelikož existenciální *haber* se s ohledem na výsledky analýz jeví jako nejproblematictější. V tomto ohledu tedy práci spatřuji jako velmi přínosný indikátor pro optimalizaci výukových strategií. Přesto mám na diplomandku doplňující otázky, jež mohou posloužit jako opora pro obhajobu:

1. Kromě označení identity, původu či vlastností je sloveso *ser* užíváno v kontextu událostí: *La fiesta es en mi casa*, jak je správně uvedeno na s. 22 v oddíle věnovaném učebnici *Prisma*. V korpuse slohových prací se tento typ zřejmě nevyskytl, ačkoliv je velmi problematický vzhledem k zaměňování se slovesem *estar* určujícím polohu. Uměla by diplomandka vymyslet téma slohové práce, kde by se dal tento typ použití očekávat?
2. Na s. 36 je v tabulce 10 použití slovesa *estar* k označení stavu či náhodné vlastnosti a objevují se zde mj. příklady *Estuvimos ocho días alojados en un hotel*, *Estaba alojada durante una semana*. Na s. 38 v tabulce 13 jsou pak prezentovány výskyty vazby *estar* + participium k vyjádření výsledku děje, např. *Ya estamos acostumbrados*, *Están preparadas*. Je mezi těmito konkrétními případy však významný rozdíl?
3. Kromě adekvátní selekce ze španělských sloves „být“ je okrajově zmiňována a zeleně zvýrazňována i chybovost v jiných gramatických aspektech. V tabulce 15 na s. 40 se pak objevuje nezvýrazněná chybná konstrukce **Todo que había antes*. Jak ji opravíme?

Formálně je práce čistá, strukturace textu je v pořádku, příklady a výsledky jsou zachyceny v přehledných tabulkách a grafech, místy se objevují drobné chyby v interpunkci (s. 12, 13, 16, 38, např. *Jediným případem, kdy bylo sloveso estar použito chybně * bylo*) a překlady (např. s. 13 – *suceder *noc ellos, libro *quepedí*, s. 20 – *v této *učebnice*, s. 40 – **prooznačení*, s. 47 – **etimológico*, s. 48 – **dospupné*). Španělské resumé ani seznam literatury nevykazují žádné zásadní nedostatky.

Závěr: I přes uvedenou výtku konceptuálního rázu se domnívám, že práce Adély Veselé je zdařilá a splňuje požadavky kladené na tento typ prací. Diplomandka prokázala schopnost svědomitě a systematicky pracovat, syntetizovat teoretické poznatky a aplikovat je na autentický jazykový materiál. Její práci doporučuji k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou **velmi dobře** s tím, že výsledné hodnocení bude stanoveno na základě obhajoby.

V Českých Budějovicích dne 31. května 2023

Mgr. Markéta Šmídová, Ph.D.